

Lectoraat Excellence and well being in the performing arts

Jaarverslag 2005

Inhoud

1. Domein
2. Inbedding
3. Voortgangsrapportage
 - 3.1 Onderwijs
 - 3.2 Professionalisering
 - 3.3 Samenwerking
 - 3.4 Onderzoek
 - 3.5 Kenniscirculatie
4. Werkplan
5. Personeel
6. Financiële verantwoording

1. Domein

Het kennisdomein van het lectoraat Excellence and well being in the performing arts is de samenhang tussen excellentie en gezondheid in de uitvoerende kunsten, in het bijzonder in de dans. De enorm hoge eisen die er aan hedendaagse danskunstenaars worden gesteld, zowel fysiek als artistiek, vragen om een beroepsvoorbereiding bij de Rotterdamse Dansacademie die nadrukkelijk aandacht besteedt aan aspecten van gezondheid en welzijn. Om te kunnen komen tot excellentie dienen dansers, dansdocenten en dansmakers toegang te hebben tot uiteenlopende vormen van kennis op het gebied van de danstechniek, anatomie, fysiologie en mentale processen. Doel van het lectoraat is de verzameling, productie en verspreiding van deze vormen van kennis.

Gezien de doelstellingen worden binnen dit lectoraat vier soorten activiteiten ontwikkeld:

- onderzoek naar gezondheid en welzijn in relatie tot dansprestaties ten behoeve van het onderwijs van de RDA
- initiëren en stimuleren van vernieuwing in het curriculum naar aanleiding van recente kennis op het gebied van excellentie en welzijn
- ondersteuning van stafleden van de RDA bij hun professionalisering, in het bijzonder bij de ontwikkeling van onderzoeksvaardigheden en het vergaren van kennis op het terrein van gezondheid en welzijn
- ontwikkeling en profilering van het onderzoek op het gebied van gezondheid en welzijn in het onderwijsprogramma van de Rotterdamse Dansacademie.

Lector

Op 1 april 2004 werd dr. Anna Aalten benoemd tot lector, met een aanstellingsomvang van 0,5 fte. Anna Aalten is als universitair hoofddocent verbonden aan de Afdeling Sociologie en Antropologie van de Universiteit van Amsterdam en publiceerde in 2002 het boek *De bovenbenen van Olga de Haas. Achter de schermen van de Nederlandse balletwereld* (Van Gennep), een sociologische studie op het gebied van lichaam en gezondheid in de professionele dans. Zij heeft vele publicaties op haar naam in zowel Nederlandse als internationale wetenschappelijke tijdschriften en schrijft daarnaast regelmatig voor het vaktijdschrift *Dans*. Aalten is bestuurslid van de Vereniging voor Dansonderzoek (VDO) en voorzitter van de Stichting Gezondheidszorg voor Dansers (SGD).

Choreografieproject Forsythe

Het lectoraat Excellence and well being kent een bijzonder project op het gebied van de choreografie. Tegelijkertijd met Anna Aalten werd William Forsythe met zijn dansers voor 0,1 fte binnen dit lectoraat aangesteld. De choreografie, de werkwijze en de eisen van de choreograaf zijn een belangrijke factor in de belasting van de danser. Het werken met een topchoreograaf als Forsythe en de ervaringen die zijn dansers met excellentie en belastbaarheid hebben vormen een ideale combinatie met de wetenschappelijke benadering van de lector. De beschrijving van de projecten die onder Forsythe hebben plaatsgevonden worden apart in dit verslag opgenomen.

2. Inbedding

Het lectoraat Excellence and well being in the performing arts valt bestuurlijk rechtstreeks onder het College van Bestuur van Codarts. De directie van de Rotterdamse Dansacademie (RDA), verantwoordelijk voor de opleidingscluster Dans, is aanspreekpunt voor inhoudelijke zaken.

Binnen de RDA is vanuit het lectoraat samenwerking gezocht met de coördinator gezondheid, waardoor een goede inbedding binnen de dansacademie mogelijk werd. Ook wordt nauw samengewerkt met medewerkers van het Bureau Ontwikkeling en Internationalisering, onder meer bij de inhoudelijke invulling van de 'leren en overdracht-weken' voor 1e en 2e jaars dansstudenten.

3. Voortgangsrapportage

3.1. Onderwijs

Eén van de doelstellingen van het lectoraat is een bijdrage te leveren aan de vernieuwing van het curriculum. Dit gebeurt op meerdere terreinen:

- aandacht voor onderzoek binnen de dansopleiding
- aandacht voor fysieke en mentale gezondheid
- blessurepreventie-programma's
- periodisering in het lesprogramma

De kennis die vanuit het lectoraat wordt gegenereerd, door de lector en door de leden van de kenniskring, werkt op verschillende manieren door in het onderwijs:

- individuele docenten maakten gebruik van de nieuwe inzichten uit de *workshops voor dansdocenten*, die in 2005 vanuit het lectoraat werden georganiseerd
- het *blessureregistratie-project* leverde kennis op die gebruikt is door de coördinator gezondheid en bij de planning van het onderwijs
- kennis over gezondheid en welzijn kreeg een duidelijke plaats binnen de speciale weken 'leren en overdracht' voor 1^e en 2^e jaars studenten

3.2 Professionalisering

Het lectoraat beschouwt het als een belangrijke taak de professionalisering van docenten te ondersteunen, in het bijzonder bij het vergaren van kennis op het terrein van gezondheid en welzijn en bij de ontwikkeling van onderzoeksvaardigheden. Met het oog hierop zijn in 2005 vanuit het lectoraat workshops voor dansdocenten georganiseerd, die tot doel hadden de kennis van docenten te verhogen, reflectie op de eigen lespraktijk te stimuleren en te komen tot een gezamenlijke visie op onderwijsvernieuwing in het dansvakonderwijs. Er zijn workshops georganiseerd over:

- het geven en ontvangen van *feedback* in het dansonderwijs (febr. 2005)
- de werking van de hersenen in relatie tot het aanleren van beweging (maart 2005)
- het belang van specifieke dansersvoeding (september 2005)
- balans en kracht (november 2005)

Ook is vanuit het lectoraat ondersteuning verleend bij het formuleren en uitwerken van de specifieke *teacher's philosophy* van de RDA, ter voorbereiding van een bijeenkomst met docenten (mei 2005).

Daarnaast zijn in het kader van de deskundigheidsbevordering aan individuele docenten onderzoekstrainingen gegeven om hen voor te bereiden op het doen van praktijkgerelateerd onderzoek binnen de lespraktijk.

In dit tweede jaar van het lectoraat kreeg de kenniskring van het lectoraat gestalte. Het streven was om zoveel mogelijk dansdocenten te betrekken bij het werk van de kenniskring. In 2005 maakten vier leden van de staf van de RDA deel uit van de kenniskring.

3.3 Samenwerking

Vanuit het lectoraat wordt actief samengewerkt met anderen in het nationale en internationale dansveld, onder meer met

- de Programmaraad Dans, die bestaat uit vertegenwoordigers van dansvakopleidingen en andere instellingen op het gebied van de dans in Nederland

- de Professional School of the Arts Utrecht (PSAU), een samenwerkingsverband tussen de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht en de Universiteit Utrecht
- de Afdeling Bewegingswetenschappen van de Vrije Universiteit Amsterdam
- de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten
- de Amsterdam School for Social Research
- de Vereniging voor Dansonderzoek
- de Stichting Gezondheidszorg voor Dansers
- The Healthier Dance Program van Dance UK, Groot Brittannië

De samenwerking is gericht op het uitwisselen van kennis en ervaring en het gezamenlijk initiëren en uitvoeren van onderzoeksprojecten op het gebied van excellentie en welzijn.

3.4 Onderzoek

De ontwikkeling van nieuwe kennis, die gebruikt kan worden in de dagelijkse praktijk van het dansvakonderwijs, is een belangrijke doelstelling van het lectoraat. De onderzoeksvragen dienen voort te komen uit het onderwijs zelf en uit de professionele danspraktijk. In 2005 is gewerkt aan de volgende negen onderzoeksprojecten:

‘Wat is nu eigenlijk dansonderzoek?’ een inventarisatie en analyse van bestaand dansonderzoek, zoals is neergelegd in publicaties in (inter)nationale wetenschappelijke tijdschriften. Het onderzoek is uitgevoerd door de lector, daarbij ondersteund door een onderzoeksassistent. De resultaten zijn gepresenteerd tijdens een studiemiddag/workshop voor dansdocenten.

Literatuuronderzoek Blessures en pijn. In samenhang met de gegevensverzameling rond blessuregedrag van studenten (zie hieronder) is een literatuuronderzoek uitgevoerd op het gebied van blessures en pijn bij dansers. Het gaat om een inventarisatie van bestaand onderzoek en analyse van beschikbare inzichten en theorieën rond blessures en pijn in de wereld van de professionele dans. Doel van het onderzoek was deze kennis beschikbaar en toegankelijk te maken voor docenten en de coördinator gezondheid van de RDA. Het onderzoek is uitgevoerd door de lector, met ondersteuning van Noortje van Amsterdam, onderzoeksassistent.

Blessureregistratie 1^e jaars studenten. Het inventarisatie en monitoring onderzoek naar blessuregedrag van RDA-studenten, dat in september 2004 van start ging, is gedurende het hele jaar 2005 voortgezet. Het onderzoek richt zich op de vraag of en in hoeverre er ‘patronen’ zijn te zien in de blessures van 1^e jaars RDA studenten en of deze patronen mogelijk samenhangen met het curriculum. Bij het onderzoek wordt gebruik gemaakt van de gegevens die beschikbaar zijn uit de verschillende fitheids- en gezondheidsonderzoeken en – testen en de gegevens die verzameld zijn door de coördinator gezondheid van de RDA. Dit onderzoek is uitgevoerd door de coördinator gezondheid, Gaby Allard, en begeleid door de lector. De eerste resultaten zijn gepresenteerd tijdens de managementdagen van Codarts in mei 2005 en de APV van de Dansacademie in juli 2005. Vanaf september 2005 zijn ook de nieuwe 1^e jaars studenten in het onderzoek opgenomen.

Interviewproject 1^e jaars studenten. In een vervolg op het blessureregistratie-project is een interviewproject onder 1^e jaars studenten van de RDA voorbereid over hun blessuregedrag. Aanleiding voor dit vervolgproject was een opmerkelijke uitkomst van de registratie. Het interviewproject is voorbereid door Brigitte Martin en Caroline Harder en wordt in 2006 uitgevoerd.

Periodisering. De uitkomsten van de blessureregistratie brachten aan het licht dat er piekperiodes zijn in de blessures van studenten. Naar aanleiding van deze uitkomsten is een experimenteel onderzoek voorbereid naar de mogelijkheden van periodisering in het onderwijs. Dit onderzoek is voorbereid door Gaby Allard en zal begin 2006 worden uitgevoerd.

Tevredenheidsonderzoek aanbod kantine. Als onderdeel van een groter onderzoek naar kennis over voeding en eetgedrag van dansstudenten werd in mei 2005 een survey onderzoek uitgevoerd naar het gebruik van en de mening over het aanbod in de kantine van de Dansacademie. Dit onderzoek werd uitgevoerd door Noortje van Amsterdam, onderzoekassistent, onder supervisie van de lector. De resultaten zijn aangeboden aan de directeurs van de RDA en de directeur Algemene Zaken en hebben geleid tot enige verandering in het aanbod.

Ervaringen van RDA studenten was een serie explorerende onderzoeksprojecten, die tussen februari-juni 2005 zijn uitgevoerd onder studenten van de dansacademie. Het onderzoek werd uitgevoerd door een groep sociologiestudenten onder begeleiding van de lector, en er werd gebruik gemaakt van observaties en interviews. Thema's van onderzoek waren onder meer: eetgedrag, heimwee, het jongensbeleid van de RDA, ervaringen met feedback en beoordeling.

Conditietraining voor dansstudenten. Onderzoek heeft uitgewezen dat de conditie van dansers vaak slecht is. Trainingsvormen vanuit de sport voldoen echter niet altijd. Vanuit het lectoraat is een experimenteel onderzoek opgezet en uitgevoerd naar een dans-georiënteerde vorm van conditietraining. Bij het onderzoek werden twee groepen jonge dansstudenten vergeleken. Naast fysieke testen is gebruikgemaakt van enquêtes en interviews, waarin de mening van de studenten werd gevraagd. Het onderzoek is opgezet en uitgevoerd door Yvonne Beumkes.

Vergeten geschiedenis was een bijzonder onderzoeksproject naar de vergeten geschiedenis van het Rotterdams Ballet Ensemble en diens rol in de ontwikkeling van de professionele dansopleiding in Rotterdam. Er bestaan aanwijzingen dat de invloed van de in 1958 overleden Netty van der Valk op de Rotterdamse dansvakopleiding en de ontwikkeling van de dans in Nederland groter was dan tot nu toe is beschreven. Vanuit het lectoraat werd, in samenwerking met de RDA, een vooronderzoek gedaan naar deze 'vergeten geschiedenis'. Dit onderzoek is uitgevoerd door de lector en Mirjam van der Linden, extern lid van de kenniskring.

3.5 Kenniscirculatie

Kenniscirculatie vanuit het lectoraat gebeurt door middel van presentaties en lezingen bij congressen en maatschappelijke evenementen, gastcolleges bij andere onderwijsinstellingen en door publicaties in wetenschappelijke en populaire tijdschriften en bundels.

3.5.1. Lezingen en gastcolleges

De lector en de leden van de kenniskring hebben hun onderzoek in 2005 bij de volgende gelegenheden gepresenteerd:

- Presentatie 'Body image in dance education', door Anna Aalten: *ELIA Conference and Teacher's Academy*, Codarts Hogeschool voor de Kunsten, Rotterdam, 14 april 2005
- Presentatie lectoraat door Anna Aalten: Directeurenoverleg Codarts, Rotterdam 24 maart 2005
- Presentatie 'Blessureregistratie van 1^e jaars dansstudenten' door Gaby Allard: APV Dansacademie Rotterdam, 1 juli 2005
- Presentatie 'Defying the principles of human design: pain and injuries in dance' door Anna Aalten: *Frontiers of Sociology*, 37th World Congress of the International Institute of Sociology, Stockholm, Zweden, 4 juli 2005
- Presentatie 'Food and body image' door Anna Aalten: workshop voor docenten Codarts, Rotterdam, 26 september 2005

3.5.2 Publicaties

Vanuit het lectoraat is in 2005 de volgende wetenschappelijke publicatie verschenen:

- Anna Aalten, ‘‘We dance, we don’t live.’ Biographical research in dance studies’, *Discourses in Dance*, vol. 3, no. 1: 5-20

Er werden drie publicaties voorbereid, die in 2006 zullen verschijnen.

Daarnaast bracht het lectoraat verschillende interne rapporten uit, onder meer over het *tevredenheidsonderzoek*, de *Blessureregistratie*, en werd op basis van het vooronderzoek naar de *Vergeten geschiedenis* een aanvraag voor onderzoekssubsidie geschreven. Deze laatste heeft tot nu toe nog geen positief resultaat opgeleverd.

3.6. Realisatie van het project Forsythe

Het project met William Forsythe richt zich op onderzoek naar manieren waarop de dans- en choreografiemethode van Forsythe en zijn artistiek medewerkers overgedragen kan worden op professionele dansers en binnen het professionele dansvakonderwijs. In dat kader gaven medewerkers en oud-dansers van de Forsythe company masterclasses aan studenten. In 2005 waren te gast Amy Raymond, Kevin Cregan, Michael Schumacher, Nicole Peisl en Ana Roman. Het Forsytheproject wordt begeleid en gedocumenteerd vanuit het Bureau Ontwikkeling en Internationalisering.

4. Werkplan

Het werkplan van het lectoraat was gericht op vier soorten activiteiten:

- onderzoek naar gezondheid en welzijn in relatie tot dansprestaties ten behoeve van het onderwijs van de RDA
- initiëren en stimuleren van vernieuwing in het curriculum naar aanleiding van recente kennis op het gebied van excellentie en welzijn
- ondersteuning van stafleden van de RDA bij hun professionalisering, in het bijzonder bij de ontwikkeling van onderzoeksvaardigheden en het vergaren van kennis op het terrein van gezondheid en welzijn
- ontwikkeling en profilering van het onderzoek op het gebied van gezondheid en welzijn in het onderwijsprogramma van de Rotterdamse Dansacademie.

In dit tweede jaar van het lectoraat lag een sterk accent op de professionalisering van de dansdocenten van de RDA. Gedurende het hele jaar zijn vanuit het lectoraat workshops voor dansdocenten georganiseerd, die tot doel hadden de kennis van docenten te verhogen, reflectie op de eigen lespraktijk te stimuleren en te komen tot een gezamenlijke visie op onderwijsvernieuwing in het dansvakonderwijs. Er zijn workshops georganiseerd over:

- het geven en ontvangen van *feedback* in het dansonderwijs (febr. 2005)
- de werking van de hersenen in relatie tot het aanleren van beweging (maart 2005)
- het belang van specifieke dansersvoeding (september 2005)
- balans en kracht (november 2005)

Ook is vanuit het lectoraat ondersteuning verleend bij het formuleren en uitwerken van de specifieke *teacher’s philosophy* van de RDA, ter voorbereiding van een bijeenkomst met docenten (mei 2005).

Daarnaast zijn in het kader van de deskundigheidsbevordering aan individuele docenten onderzoekstrainingen gegeven om hen voor te bereiden op het doen van praktijkgerelateerd onderzoek binnen de lespraktijk.

Het onderzoek ging in 2005 echt van start. Er zijn zeven onderzoeksprojecten uitgevoerd en twee projecten voorbereid. De resultaten van de onderzoeksprojecten zijn op verschillende manieren gepresenteerd.

5. Personeel

Op 1 april 2004 werd dr. Anna Aalten benoemd tot lector, met een aanstellingsomvang van 0,5 fte. Anna Aalten was op dat moment als universitair hoofddocent verbonden aan de Afdeling Sociologie en Antropologie van de Universiteit van Amsterdam. In 2002 publiceerde zij het boek *De bovenbenen van Olga de Haas. Achter de schermen van de Nederlandse balletwereld* (Van Gennep), een sociologische studie op het gebied van lichaam en gezondheid in de professionele dans en heeft daarnaast vele publicaties over dans op haar naam in zowel Nederlandse als internationale wetenschappelijke tijdschriften.

In dit tweede jaar van het lectoraat kreeg de kenniskring van het lectoraat duidelijk gestalte. Het streven was om zoveel mogelijk dansdocenten te betrekken bij het werk van de kenniskring. In 2005 maakten vier leden van de staf van de RDA deel uit van de kenniskring:

- Gaby Allard, coördinator gezondheid bij de RDA (0.53 fte)
- Yvonne Beumkes, docent klassiek ballet bij de RDA (0.1 fte)
- Brigitte Martin, docent klassiek ballet bij de RDA (0.2 fte)
- Caroline Harder, tijdelijk docent bij de RDA (0.4 fte)

Daarnaast waren er twee externe leden:

- Noortje van Amsterdam, docent antropologie Universiteit van Amsterdam (0.2-0.4 fte)
- Mirjam van der Linden, theaterwetenschapper en danscriticus (0.2 fte)